

КАФЕДРА СТАРОВИННОЇ МУЗИКИ

Фахова практика

Освітній ступінь	Магістр
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Орган

Курс	1, 2
Семестр	2, 3

Статус	Обов'язкова
--------	-------------

ECTS	3
Годин	90
Практичні	34
Самостійна робота	56

Форма контролю	Залік
----------------	-------

Інформація про викладача

ПІБ	Булибенко Галина Вікторівна, професорка, професорка кафедри старовинної музики Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, заслужена діячка мистецтв України
Профіль викладача	orcid:0000-0002-1062-8796
e-mail	galinabulybenko@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма виконавської практики спрямована на практичне виховання у молодого музиканта концертних навичок та напрацювання ним активного виконавського репертуару.

Для швидкого та успішного проходження фахової практики здобувачу необхідна: наявність доброго володіння всіма навичками гри на органі, вихованого музичного слуху, достатніх стильових знань щодо інтерпретації різних жанрів, наявність рухливості пальців, культури та знання прийомів звуковидобування, вихованої координації рухів, артистизму, вміння орієнтуватися в складній акустиці залу, швидкого реагування на «сценічні несподіванки» тощо.

Метою курсу «Фахова практика» освітнього ступеню «Магістр» є виховання висококваліфікованих музикантів-органістів, які підготовлені до високоякісної професійної самостійної діяльності в галузі сольного виконавства.

Головні завдання курсу «Фахова практика» рівня «Магістр» спрямовані на:

- закріплення, розширення, поглиблення і систематизацію творчих знань, отриманих у спеціальному класі органа;
- придбання виконавського досвіду та виховання у молодих музикантів сценічної витримки;

- виховання професійної відповідальності на відкритих виступах та прагнення до самовдосконалення;
- підготовку та утримання в руках активного виконавського репертуару;
- здійснення культурно-просвітницької роботи серед широких кіл слухачів;
- формування внутрішньої творчої свободи у сполученні з відчуттям стилю та художнім смаком;
- розвиток артистизму, образного мислення та віртуозності гри;
- виховання швидкого пристосування до акустичних умов будь-якого залу;
- швидке пристосування до художніх та технічних можливостей будь-якого конкретного органу.

Наприкінці вивчення предмету «Фахова практика» молодий фахівець:

Повинен вміти:

- самостійно працювати над будь-якими органними творами;
- музично грамотно та виправдано будувати форму твору;
- грамотного користуватися регістрами та технічними засобами органа;
- швидко зорієнтуватися в акустичних умовах залу;
- самостійно зробити стилістично грамотне реєстрування;
- будувати власну виконавську концепцію при здійсненні інтерпретації будь-якого твору;
- користуватися навчально-методичною, загально педагогічною літературою;
- критично оцінювати і ґрунтовно аналізувати процес власного виконання, проводити порівняльний аналіз інтерпретацій;
- здійснювати музично - просвітницьку діяльність.

Повинен знати:

- основні особливості національних шкіл;
- виконавські засоби виразності гри на органі;
- знання голосів органа для грамотного складання реєстровки;
- основні типів органів;
- специфіку виконавської сольної, ансамблевої та оркестрової роботи;
- прийоми психічної саморегуляції в процесі виконавської діяльності;
- технічні засоби сучасного органа та правила грамотного їх використання;
- принципи складання концертних програм;
- музичні форми та особливості їх виконання в різних історичних умовах;
- основні принципи самостійної роботи;
- основні правила взаємозаміни голосів.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії
- ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

- СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.
- ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
- ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- ПРН 9. Здійснювати ефективне управління мистецькими проектами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Змістовий модуль 1. Великі твори Й.С. Баха як основа репертуара органіста

- Тема 1. Виконавський аналіз творів, що вивчаються. Побудова виконавського плану з визначенням основних етапів розвитку, кульмінацій та художніх засобів, що забезпечують цілісність форми. Активізація творчої уяви, самостійності в роботі над інтерпретацією
- Тема 2. Музична акустика та специфіка виконавства в різних акустичних умовах
- Тема 3. Виконавський аналіз творів, що вивчаються. Опрацювання спеціальної методичної літератури
- Тема 4. Великі твори Й.С. Баха та виконання їх в тематичних концертах. Особливості виконання його творів, органи на яких грав композитор. Принципи складання реєструвань до творів Й.С. Баха
- Тема 5. Репетиційна підготовка до публічного виступу. Запис на аудіо та відео технічні пристрої репетиційних програвань програми з подальшим аналізом і обговоренням з викладачем

Змістовий модуль 2. Робота над творами та артистизм

- Тема 6. Концертні виступи (номери у тематичних концертах, концертах класу, кафедри, конкурсах, сольні концерти з подальшим обговоренням). Аналіз плюсів та недоліків (включаючи самоаналіз)
- Тема 7. Виконавський аналіз творів, що вивчаються. Побудова виконавського плану з визначенням основних етапів розвитку, кульмінацій та художніх засобів, що забезпечують цілісність форми. Активізація творчої уяви, самостійності в роботі над інтерпретацією

Тема 8. Виконання творів романтичного періоду на сучасних органах. Проблема взаємозаміни голосів

Тема 9. Репетиційна робота. Аналіз акустичних особливостей залу та вміння підлаштовуватися під нього, реалізуючи художні завдання. Попередні програвання в «концертних» темпах та з повною емоційною віддачею. Виявлення недоліків, стану готовності музичної програми та психологічної натренованості виконавця

Тема 10. Концертні виступи (номери у тематичних концертах, концертах класів, концертах кафедри, конкурсах, сольні концерти) з подальшим обговоренням. Аналіз позитивних сторін та недоліків виконання (включаючи самоаналіз)

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

1. Вербальний: інтерактивний (діалог, бесіда).
2. Практичний: аналітична практика.
3. Наочний: демонстрація.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Основні та додаткові матеріали до навчальної дисципліни надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Головною формою контролю для здобувачів освітнього ступеню «Магістр» є залік з оцінкою в кінці 3 семестру. **Поточною формою контролю** роботи здобувача залишається урок з викладачем-органістом згідно навчальному плану. Напрацювання необхідної кількості планових годин у семестрі з дисципліни «Фахова практика» може бути переплановано педагогом-органістом згідно з конкретною виконавською необхідністю. Упродовж всього періоду навчання здобувач обов'язково повинен мати відкриті виступи або сольні концерти, він може також брати участь у майстер-класах, міжнародних конкурсах, прослуховуваннях та інших формах концертної діяльності. Концертна робота здобувача протягом семестру, якщо вона демонструє нову, ще не оцінену програму, рішенням кафедри може бути зарахована здобувачу як залік.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Виступи на академічних концертах	10
2.	Виступи в концертах класу/ ансамблевих концертах	15
3.	Участь у майстер-класах (активна форма), конкурсах, фестивалях, запис відео для участі в онлайн конкурсах та інших творчих проектах	10
4.	Участь у майстер-класах (пасивна форма), семінарах, практикумах, що присвячені проблемам ансамблевого виконавства	10
5.	Відвідування культурно-мистецьких заходів з подальшим аналізом	5
6.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань здобувачів

90–100–А– відмінно – Здобувач демонструє глибоке осягнення художнього змісту і форми музичного твору в їх єдності та взаємозв'язку, виявляє індивідуальне ставлення до її художніх образів, створює цікаву оригінальну інтерпретацію. Виконання музичного твору відрізняється технічною досконалістю, яскравою артистичністю та емоційною гнучкістю у поєднанні з психологічною витривалістю. Протягом навчання активно бере участь в творчих заходах, часто виступає на сцені, наполегливо і продуктивно працює самостійно. Вміє самостійно організувати репетиційний процес та публічний виступ.

82–89–В– добре – Здобувач демонструє досить високий художній та технічний рівень виконання, сценічну волю, артистизм. Його інтерпретація свідчить про вдумливе відношення до авторського тексту та пошук оптимальних виразних засобів втілення образного змісту музики. Вміє самостійно організувати репетиційний процес та публічний виступ. Протягом року систематично виступає на сцені, наполегливо займається самостійно.

74–81–С– добре – Здобувач добре розуміє художній зміст твору, досить переконливо інтерпретує його. Виконання грамотне, технічно якісне, але має деякі недоліки. Його інтерпретація свідчить про вдумливе відношення до авторського тексту та пошук оптимальних виразних засобів втілення образного змісту музики. Протягом навчання здобувач регулярно виступає на сцені, сумлінно займається самостійно.

64–73– D – задовільно – Здобувач посередньо справляється в цілому з виконанням програми, хоча припускаються деякі неточності в нотному тексті, педалізації, темпах, недостатньо володіє технічними ресурсами, немає достатніх навичок у виконанні. Його інтерпретація свідчить про невдумливе відношення до авторського тексту та пошуку оптимальних виразних засобів втілення образного змісту музики. Протягом навчання досить рідко виступає публічно, несистематично працює самостійно.

60–63– E – задовільно – Виконання здобувача відрізняється посереднім художнім, технічним та емоційним рівнем, психічною нестійкістю, допускаються помилки в нотному тексті. Його інтерпретація свідчить про неохайне відношення до авторського тексту, немає пошуку оптимальних виразних засобів втілення образного змісту музики. Протягом навчання рідко виступає публічно, нерегулярно працює самостійно.

35–59–FХ – незадовільно – Здобувач демонструє відсутність творчого прочитання авторського тексту, артистизму, низький рівень складності програми, відсутність розуміння стилю та жанру, технічних навичок. Протягом навчання дуже рідко виступає на сцені, спорадично працює самостійно.

1–34– F – незадовільно – Виконання здобувача відрізняється низьким художнім, технічним та емоційним рівнем, психічною нестабільністю, допускаються грубі помилки в нотному тексті. Володіє незначним репертуаром, має дуже обмежені та розрізнені знання. Протягом навчання практично не виступає публічно, дуже погано самостійно працює.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Курс передбачає звернення до матеріалів іноземними мовами. Заохочується прагнення здобувачів до опрацювання матеріалу за допомогою англomовних джерел - книг, статей, онлайн-курсів тощо, які відповідають тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів у публічних виступах в якості виконавця, помічника органіста або ведучого концертного виступу органного класу, а також відвідування найрізноманітніших культурно-мистецьких заходів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Арнонкур Н. «Музика як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики.» (Суми: вид. «Собор», 2002) переклад Приходько І. з видання (Harnoncourt N. Musik als Klangrede: Wege zu einem neuen Musikverständnis. Salzburg, 1982)
2. Булибенко Г. Стаття "Сторінки з історії органного класу Київської консерваторії", сб. "Українське музикознавство", вип. 25, 1995р.
3. Булибенко Г. Стаття "Арсеній Миколайович Котляревський. Київський період життя", сб. "Українське музикознавство", вип. 29, 1998р.
4. Булибенко Г. «Органа транскрипція камерних творів» (Луцьк «Волинська обласна книгарня» 2012)
5. Булибенко Г. Стаття "Декілька коментарів про органи та органістів України", сб. "Українське музикознавство", вип. 31, 2002р.
6. Булибенко Г., Коростельов В., ст. "Арсеній Котляревський та сучасна українська органна школа", сб. "Академія музичної еліти України", 2004р.
7. Бондаренко М., Динамічна рівновага мелодійного та гармонійного коренів у музиці Й.С. Баха як фактор виховання слуху, (сб. «Бах і сучасність», Київ, «Музична Україна», 1985, стор.136-148)
8. Герасимова-Персидська Н., Й.С.Бах та Д.Шостакович, (сб. «Бах і сучасність», Київ, «Музична Україна», 1985, стор.33-43)
9. Горюхіна Н., Стиль музики Й.С.Баха, (сб. «Бах і сучасність», Київ, «Музична Україна», 1985, стор.19-32)
10. Жаркова В. Історія західної музики: Homo Musicus від античності до бароко: навчальний посібник. Київ : ArtHuss, 2022. 548 с.
11. Зенайшвілі Т. «Робота над реєструванням та артикуляцією в органних творах Йоганна Пахельбеля» (рукопис)
12. Епохи історії музики в окремих викладах: навч. посібник: у 2 т. / пер. з нім. та ред.-упоряд. Ю. Семенов. Т. 1 : Арс-антиква. Арс-нова. Гуманізм. Ренесанс. Одеса : Будівельник, 2004. 188 с.
13. Коростельов В. Художні ідеали західного християнства та деякі особливості середньовічного органобудування// Музичне мистецтво і релігія. - К. - 1994.
14. Котляревський А. «Мудрий наставник» (сб. «Бах і сучасність», Київ, «Музична Україна», 1985, стор. 11-18)
15. Котляревський А. «Орган в Україні» (жур. «Музика», №2, березень-квітень 1972)
16. Котляревський І. «Темп та його позначки в творах Й.С.Баха» (сб. «Бах і сучасність», Київ, «Музична Україна», 1985, стор. 89-99)
17. Майкапар О. «Тайнопис Баха» (інтернет)
18. Пясковський І., Взаємодія модальних та тонально-функціональних принципів у музичному мисленні Й.С.Баха, (сб. «Бах і сучасність», Київ, «Музична Україна», 1985, стор. 100-110)
19. Сікорська Н. В. Бароко і Романтизм: стиль в дзеркалі клавірної редакції ХІХ століття / Наталія Сікорська // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. / Харків. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. — Харків, 2008. — Вип. 22. — С. 59—72.
20. Сікорська Н. В. Клавірна музика бароко в редакціях другої половини ХІХ ст.: становлення історично інформованого виконавства : дисертаційне дослідження (на правах рукопису). — Київ, НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2016. — 287 с.

21. Сікорська Н. В. Про особливий тип редакцій клавірної музики Бароко в другій половині XIX — на початку XX століття / Наталія Сікорська // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2011. — Вип. 102, кн. 5. — С. 271—290.
22. Сікорська Н. В. Основні аспекти виконавського стилю Бароко: досвід узагальнення з позицій сучасної науки і практики / Наталія Сікорська // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2014. — Вип. 109, кн. 6. — С. 96—116.
23. Сікорська Н. В. Редагування клавірної музики Бароко у французьких антологіях XIX ст. / Сікорська Н. В. // Часоп. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2010. — №3 (8). — С. 159—171.
24. Сікорська Н. В. Стильовий аспект нотного письма Бароко крізь призму клавірних редакцій епохи Романтизму / Наталія Сікорська // Наук. вісн. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — Київ, 2008. — Вип. 78. — С. 276—288.
25. Титенко Д. Еволюція клавірних музичних інструментів наприкінці XVII-XVIII ст. / Д.П.Титенко // Традиційне музикування українців у європейському просторі: Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. 11-12 жовтня 2007 р. — К.: ДАККиМ, 2008. — С.132-140
26. Фоменко Н. В. «Stylus phantasticus» на прикладі музики Матіаса Векмана. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. статей. Вип. 102. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2011. С. 225—242.
27. Фоменко Н. В. «Stylus phantasticus»: про ритмічну свободу в клавірній музиці епохи Бароко. Київське музикознавство : зб. статей. Вип. 40. Київ, 2011. С. 13—22.
28. Фоменко Н. В. Фактура та артикуляція в «Stylus phantasticus» XVI століття: особливості організації фактури. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. статей. Вип. 108: Механізми новацій у музичній творчості. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2013. С. 153—165.
29. Фоменко Н. В. Імпровізаційна складова у виконанні добахівських токат. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: зб. статей. Вип. 109: Старовинна музика – сучасний погляд. Київ: НМАУ імені П. І. Чайковського, 2014. С. 163—173.
30. Фоменко Н. В. Афект в теорії та виконавській практиці «Stylus phantasticus» (на прикладі «Хроматичної фантазії» Й. С. Баха). Культура і сучасність : альманах. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2019. № 2. С. 130—136.
31. Фоменко Н. В. Дисонанс у системі виразових засобів і виконавській практиці клавірного мистецтва Бароко. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журнал. Київ : НМАУ імені П. І. Чайковського, 2020. Вип. № 2–3 (47–48). С. 151–167.
32. Цирікус О., Про «експериментаторство» Й.С.Баха як відображення тенденцій епохи, (сб. «Бах і сучасність», Київ, “Музична Україна”, 1985, стор.80-88)
33. Шабалтіна С. М. Авторські вказівки та виконавська свобода в музиці Бароко і сучасності // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Музично-творчий процес: наукові рефлексії: [зб. статей].— К., 2008. — Вип. 72.— С.192-200.
34. Шабалтіна С. М. Вплив клавірного мистецтва минулого на сучасне фортепіанне виконавство // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. — К., 2011. — Вип.102.— С.291-303. — (Серія «Старовинна музика: сучасний погляд»: кн.5).
35. Шабалтіна С. М. До питання про жанрові витоки клавірної токати і сонати // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського: Жанр як категорія музичної творчості: [зб. статей].— К., 2009. — Вип.81. — С.147-152.
36. Шабалтіна С. М. Ритмічна свобода як засіб виразності в клавесинній музиці 17-18 ст. // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. — К., 2007. — Вип. 61.— С.186-194. — (Серія «Старовинна музика: сучасний погляд»: кн.3).
37. Шабалтіна С. М. "Токата" чи "Прелюдія"? Історія однієї назви. — Старовина музика. — 2010. — №3(49) — С. 10-13

38. Шадріна-Личак О.В. Генерал-бас, або мистецтво акомпанементу: до проблеми виконання ансамблевої музики барокової доби / О. Шадріна-Личак // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: [зб. статей]. – К., 2009. – Вип. 88. – Част. I. – С. 107-116. – (Серія "Старовинна музика: сучасний погляд": кн. 3).
39. Шадріна-Личак О. В. Про використання прикрас в епоху бароко. // Київське музикознавство: культурологія та мистецтвознавство (До 150-річчя Київського інституту музики ім. Р.М. Глієра); зб. статей. – К., 2017. № 55. - С. 101-111.
40. Adelung W., Einführung in den Orgelbau, VEB Breitkopf & Härtel, Musikverlag, Leipzig, 1972
41. Bach C. Ph. E. Versuch über die wahre Art das Klavier zu spielen. Vol. 1-2 / C. Ph. E. Bach. – Faksimile-Nachdruck der I. Auflage, Berlin 1753 und 1762 . – VEB Breitkopf & Härtel Musikverlag Leipzig, 1981. – 343 p., Nachwort.
42. Bukofzer M. Music in the Baroque Era, from Monteverdi to Bach. – New York : Norton and Company Inc., 1947.
43. Busch H., Zur Interpretation der französischen Orgelmusik, Merseburger Verlag, EM1136
44. Couperin F. L'Art de toucher le clavecin / F. Couperin // Méthodes et Traités: Série I: France 1600-1800: Clavecin. – En 2 volumes. – Facsimile ed. J. M. Fuzeau. – Courlay, France, 2002. – Vol. I. – P. 161–181.
45. Dolmetsch A. The interpretation of the music of the XVIIth and XVIIIth Centuries revealed by contemporary evidence. – London: Novello, 1946. – 493 p.
46. Donington R. Baroque music: style and performance / R. Donington. – London: Faber & Faber, 1992. – 206 p.
47. Ferguson H. Keyboard Interpretation. – London : Oxford University Press, 1975. – 222 p
48. Klinda F., Organova interpretacia, OPUS, Bratislava, 1949
49. Matthaei K., Vom Orgelspiel, Breitkopf & Härtel, Leipzig 1921
50. Riemann H., Handbuch der Orgel, M.Hesses Verlag, Berlin 1922
51. Spitta Ph., J.S.Bach, Breitkopf & Härtel, Leipzig 1921